

Utkast til Bygdevekstavgtale

mellom

Staten v/ Kommunal- og Distriktsdepartementet og

pilotkommunene i Indre Namdal; Grong, Lierne, Namsskogan og
Røyrvik

2024-2025

1. Bakgrunn

Målet med bygdevekstavgtaler er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Målgruppen for ordningen er de minst sentrale distriktskommunene. Departementet har oppfordret til samarbeid mellom kommuner. Fem pilotområder ble høsten 2022 etter søknad valgt ut til å prøve ut bygdevekstavgtaler som nytt distriktpolitisk virkemiddel.

Gjennom forberedende arbeid med bygdevekstavgtalen er det identifisert ulike innsatsområder som representerer særlige utfordringer i området. Staten ser behov for å støtte opp under arbeidet, og gjennom et samarbeid med kommunene og andre parter utforske lokalt tilpassede løsninger til disse utfordringene.

2. Hovedparter i avgtalen

Hovedparter i denne avgtalen er:

- De 4 kommunene i Indre Namdal – Bygdevekstavgtale vedtatt i styringsgruppemøte 29.sep. 2023:
 - Grong Kommune
 - Lierne Kommune
 - Namsskogan Kommune
 - Røyrvik Kommune
- Kommunal- og Distriktsdepartementet (KDD) er i denne avgtalen koordinerende avgtalepart på vegne av staten, herunder Statsforvalteren i Trøndelag.
- Trøndelag Fylkeskommune
 - [Vedtak sak om bygdevekst og fylkeskommunen som avgtalepart](#)

3. Avgtalens mål og omfang

Formålet med denne avgtalen er å sikre at hovedparter i avgtalen (se punkt over) forplikter seg til å samarbeide omkring felles delmål og problemstillinger for å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i kommunene Grong, Lierne, Namsskogan og Røyrvik. Avgtalen skal legge til rette for dialog mellom partene og bidra til bedre sammenhenger mellom berørte politikkområder, forvaltningsnivåer og sektorer.

Avgtalen skal gjelde i perioden 1. januar 2024 - 31. desember 2027 med en klausul om forlengelse etter det. Imidlertid er det et lengre tidsperspektiv som trengs for å se effekter og resultater av de

tiltak som settes i verk. Avtalen kan forlenges dersom partene enes om det innen avtaleslutt. Ved avtaleslutt skal det vurderes om og i hvilken grad partene har levert på sine forpliktelser, slik de er definert under.

Avtalen skal følges opp av årlige handlingsplaner pr. delmål, der partene enes om tiltak og finansiering.

Tilskuddsordningen for utprøving av bygdevekstavtaler skal understøtte pilotkommunenes arbeid i prosessen og etter nærmere avtale finansiere mindre tiltak som inngår i denne avtalen, slik det er presisert under punkt 5, samt oppfølgende årlige handlingsplaner.

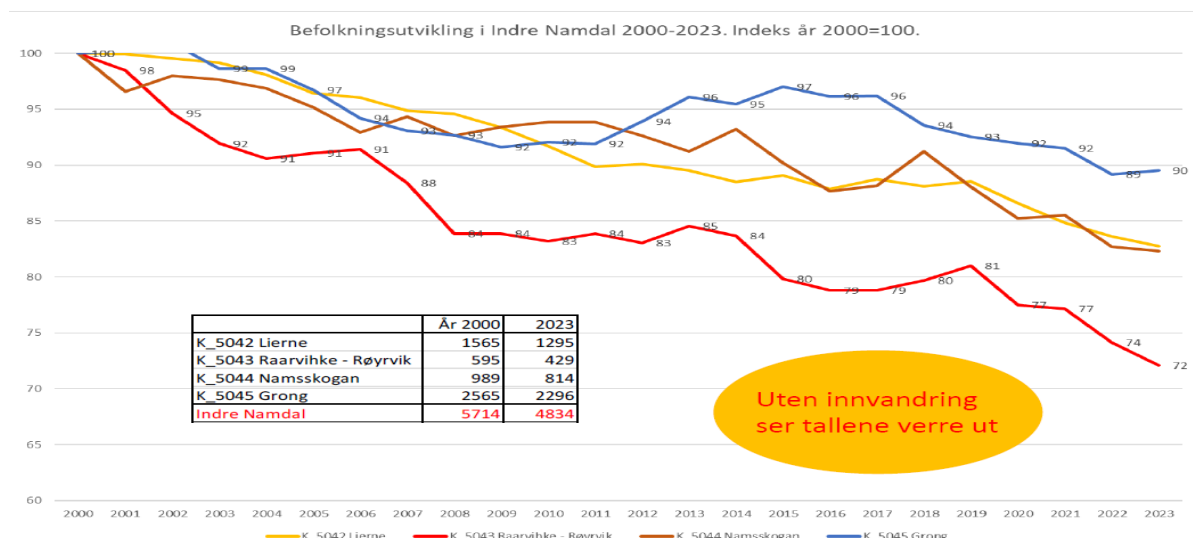
4. Mål for avtalen

Hovedmål for denne avtalen er å gjøre det enda mer attraktivt å bo og arbeide i våre kommuner, og ved å bli bedre på å synliggjøre attraktiviteten; bidra til økt tilflytting og redusert fraflytting.

Piloten har valgt dette målet fordi vi mener at det framover blir utfordrende å få tak i nok folk med riktig kompetanse til å besette stillinger lokalt. Den demografiske utviklingen er hovedutfordringen i dette, med at andelen eldre stiger i lokalbefolkningen. Det blir utfordrende å få nok arbeidstakere bosatt lokalt i pilotkommunene versus andelen eldre og de som ikke står i arbeidslivet. Derfor ønsker vi å rette søkelyset mot aktuelle tilflyttere i arbeidsfør alder. Videre ønsker vi å stimulere til større vekst og utvikling i kommunene generelt.

Oversikt befolkningsutvikling kommunene i Indre Namdal fra år 2000 og fram til i dag:

Fylkets mest sårbare kommuner

Vi vil presisere at det tar tid å skape resultater gjennom utviklingsarbeid, spesielt på områder som skal føre til samfunnsendringer hvor det er en rekke faktorer som spiller inn.

Hovedmålet er forankret i:

- Namdal Regionråd – Verden trenger flere Namdalinger – handlingsplan 2023 (Bygdevekestpilot Indre Namdal er ett av satsningsområdene)
- Pilotkommunene vedtak i formannskap og kommunestyre (februar/mars 2023) sin tilslutning til arbeide fram en Bygdevekestavtale for Indre Namdal med KDD
- 2 av Pilotkommunene med oppfølging formannskap september 2023 – gjennomgang utkast Bygdevekestavtale og med innspill til styringsgruppa.
- Pilotkommunenes samfunnsdelsplaner – Bygdevekst er forankret i disse eller vil bli forankret i revidering av samfunnsdelsplan 2024
- Bygdevekestavtale vil bli behandlet politisk i nytt kommunestyre/formannskap i de 4 kommunene innen utgangen av 2023

5. Innsatsområder, samarbeidsparter og forpliktelser

Målene i bygdevekestavtalen forutsetter koordinert innsats fra flere sektorer. På noen områder kan det primært være aktuelt med et pilot-stat-samarbeid, på andre vil det være aktuelt å samarbeide med flere aktører. I slike tilfeller forplikter også disse aktørene seg gjennom denne avtalen til å samarbeide om å finne mulige løsninger.

Arbeidet opp imot de ulike delmål vil kreve dedikerte organisatoriske ressurser, og pådriverrollen må bygdevekestpilotene selv ha.

Det vil være behov for å få tilført friske statlige midler til dette arbeidet, og en forutsetning. Det er imidlertid også behov for midler som ikke bare er innrettet mot pilotering, men til faktisk implementering av prosjekter. Langsiktighet er viktig; prosjekter må få anledning til å utvikle seg.

Om det ikke tilføres friske midler, må ambisjonsnivået justeres deretter.

Staten og piloten har i dialog med aktuelle parter identifisert følgende innsatsområder:

- Rekruttering av- og langsiktig planlegging for tilgang på kompetanse
- Økt boligbygging og utvikling av nye botilbud
- Sammen om smart mobilitet i Distriktet
- Regionalt utviklingsmiljø – Styrket plan- og utviklingskapasitet i pilotkommunene

Alle delmål er viktige og henger i sammen for en helhetlig samfunnsutvikling for regionen, men en prioritering er nødvendig. Delmål er rangert i prioritert rekkefølge (høyest prioritet kommer først).

5.1 Rekruttering av- og langsiktig planlegging for tilgang på kompetanse

Delmålet er valgt fordi

Befolkningsnedgangen i regionen er en stor utfordring for tilgangen på arbeidskraft, og uten innpendling hadde situasjonen vært kritisk. Samtidig sliter lav bemanning på eksisterende arbeidsstokk, trivselen blir lavere og motivasjonen til å flytte vekk større. Dermed er både kommuneorganisasjonene og bedriftene sårbare for endringer i pendlemønster og flytting av innbyggere og virksomheter. For å skape utviklingskraft i bedriftene og sørge for at kommunene kan drives på en forsvarlig måte, er rekruttering av relevant arbeidskraft avgjørende. Sentraliserte studietilbud blir en aktiv motkraft til å beholde innbyggere i distriktene når mange i etableringsfasen bosetter seg og jobber på studiestedet etter endt utdanning.

For å hindre fraflytting, må utdanning og praksis i et kontinuerlig løp og i høyere tempo enn tidligere være tilgjengelig og tilrettelagt også i Indre Namdal. utfordringene og løsningene må sees på kort og lang sikt;

Kort sikt – (2024-2027)

På kort sikt må personer med høyere utdanningskompetanse rekrutteres. Det største behovet nå er å ha kjernekompetanse på plass innenfor helse og oppvekst. At denne sektoren er korrekt bemannet og fungerer bra, er en grunnforutsetning for at lokalsamfunnene skal være attraktive og at kommunene skal levere sine pålagte tjenester. Uten at disse tjenestene fungerer, vil det være umulig å bremse fraflytting på sikt.

Næringslivet har alltid behov for arbeidskraft, og vi jobber med å kartlegge hvilken kompetanse de behøver på kort og lang sikt. I en hverdag preget av å håndtere driftsmessige utfordringer, har få arbeidsplasser i regionen kapasitet til å sette seg inn i hvilken kompetanse de trenger, samtidig som lange reiseveier til utdanningsinstitusjonene gjør det praktisk vanskelig å gjennomføre utdanning og kurs. Kartleggingen blir derfor ikke bare en innsamling av data, men også bistand til bedriftene for å analysere deres behov og hvilken kompetanse som passer, i tillegg til å finne relevante utdanningsinstitusjoner eller kurstilbydere. Dette er omfattende og tidkrevende arbeid.

Lavere lønnsnivå enn i byene er én årsak til at det er vanskelig å rekruttere personer med høyere utdanning. Stillinger som ikke i stor nok grad anses attraktive og manglende fagmiljø er en annen. I tillegg er det en tilbakevendende problemstilling, spesielt i offentlig sektor, at man går glipp av rekrutteringer og mister ansatte fordi partner til vedkommende ikke finner seg en attraktiv jobb i samme kommune eller kan ta med seg jobben. I en undersøkelse gjennomført i Nordkapp kommune sommeren 2022 kommer det frem at det spesielt er blant høyt utdannede og kvinner at «jobb til partner» er en vesentlig grunn til å flytte ut av kommunen. Vi vet samtidig at det er vanlig at par har omtrent samme utdanningsnivå og må derfor planlegge for jobb til to.

Det er prøvd ut ulike virkemidler tidligere, men det er ikke oppnådd gode resultater så langt. Det er nødvendig å se nærmere på hvilke tiltak og virkemidler som fungerer for å tiltrekke seg den kompetansen vi er ute etter.

Vi ønsker å prioritere rekruttering av helse- og oppvekstarbeidere fra 2024, gjennom en kombinasjon av individrettede tiltak som gir incentiver for å flytte til regionen og tiltak på arbeidsplassene for å gjøre stillingene mer attraktive. Endring av lønns- og turnussystemene kan være en del av løsningen.

Samtidig skal arbeidet med kartlegging av- og rekruttering til ledige stillinger i næringslivet fortsette parallelt for å først fylle det akutte behovet for arbeidskraft.

Lang sikt

Kombinasjonen av økte krav til kompetanseutvikling og lav tilgang på arbeidskraft, gjør at vi må bruke den arbeidskraften vi har enda bedre – både når det gjelder dagens og fremtidens arbeidstakere. Vi kan ikke belage oss på å rekruttere all nødvendig kompetanse utenfra. Kontinuerlig omskolering og etterutdanning må til, og vi må planlegge for hvilken kompetanse vi kommer til å trenge i større grad enn vi har gjort. Tilgang på videregående og høyere utdanning med karriereveiledning i regionen gjør det lettere å velge rett utdanning for elever, men også for arbeidstakere som kan bli motivert til å stå lengre i arbeidslivet når de får utvikle seg med relevant etter- og videreutdanning.

Grong Videregående skole er en viktig bærebjelke i kunnskapssamfunnet og kompetansetilgangen i Indre Namdal. De har et bredt utdanningstilbud og er sørsamisk ressurskole. Skolen er en stor kompetansearbeidsplass, med relevante lokaler og kompetente ansatte. Antallet elever opp til 19 år

på skolen går ned, som vil frigjøre kapasitet som kan brukes på den voksne delen av befolkningen. Slik kan den totale elevmassen holdes stabil selv om det er en aldersforskyvning. Det blir antagelig mer voksenopplæring enn det har vært tidligere gjennom endringene i opplæringsloven fremover. Dette må vi se som muligheter for å beholde et godt tilbud innen videregående utdanning i Namdalen.

Grong VGS har i dag prosjektet Mitt yrkesvalg som er viktig for elevene og bedriftene i regionen. Der er målet å gi elever på studiespesialisering bedre innsikt i regionens næringsliv, og at skolen skal bli en mer aktiv samfunnsaktør. Grong VGS samarbeider også med Namdal Studiesenter som igjen har avtale med bl.a. Nord Universitet og Trøndelag høyere yrkesfagskole for å tilby desentralisert utdanning og studieveiledning. Disse utdanningsinstitusjonene er avgjørende knutepunkt for kompetansetilgang- og planlegging i Indre Namdal.

Muligheten for flere stedsuavhengige eller desentraliserte stillinger i offentlig sektor vil gi positive ringvirkninger for våre kommuner langt utover at antallet innbyggere kan øke. Det gir større grunn for mange av ungdommene i kommunene til å velge seg til karriereveier innen offentlig sektor, det gir kompetansefellesskap og er i tråd med økonomiske og personlige behov i samfunnet for å bo mindre sentralt.

Dette delmålet skal nås gjennom:

- Å være testarena for individrettede tiltak for personer med tiltrengt kompetanse, særlig innen helse og oppvekst
- Å være testarena for utprøving av ny videregående skole-struktur tilpasset distriktene hvor større andel av utdanningsløpet skjer ute i bedrift eller hjemkommune
- Å styrke kunnskapsgrunnet rundt sammenhengen mellom utdanningssted og hvorvidt ungdom blir i regionen.
→ Det er behov for mer forskning på distriktsungdommens utdanningsløp, lokale/regionale kunnskapsbehov og utkantenes demografiske utfordringer.
- Å styrke desentralisert utdanningstilbud i etter- og videreutdanningen bedre tilpasset lokalt næringsliv og pilotkommunenes kjernekompetanse
- Å videreutvikle strukturer som sikrer god og likeverdig karriereveiledning i hele Indre Namdal
- Gjennomgang av kompetansebehov, forbedring av rekrutteringsprosesser og internt arbeid for å skape attraktive stillinger i privat og offentlig sektor
- Å være testarena for utflytting av offentlige arbeidsplasser, eksempelvis:
 - Stillinger som krever høyere utdanning, for å støtte opp under desentraliserte fagmiljøer
 - Stillinger som ikke nødvendigvis krever høyere utdanning, av mer praktisk art, blant annet overvåkning gjennom datasystemer
 - Stillinger innen stat, fylkeskommune og offentlig eide selskaper, særlig der stillingen i stor grad knytter seg til naturforvaltning, jernbane, vei, forsvar, kraftproduksjon eller annet som vi har eller kunne hatt sterkere kompetansefellesskap innen. Naturporten i Lierne er eksempel på kompetansefellesskap innen naturforvaltning, som også kunne vært styrket. Bane Nord, Jernbaneverket, Statens Vegvesen, Forsvaret, NTE og Tensio er aktuelle og nærliggende eksempler på offentlige arbeidsgivere, hvor nærværet av ansatte fra disse arbeidsplassene også ville vært positivt for bedrifter i regionen som jobber innenfor samme felt
- Generell eller utvidet adgang til stedsuavhengige stillinger i offentlig sektor
- Kompetansehuber – Sosiale og tverrfaglige fellesskap for dem med desentraliserte stillinger eller som ønsker kontorplass i fellesskap i stedet for hjemme og studenter

Prioriteringen er forankret i:

- Kommunale vedtak

- Distriktsmeldingen
- Kompetansestrategi for Trøndelag 2023 – 2027
- Normanutvalget NOU 2020
- [Demografiutvalget](#) (NOU 2020)
 - Sentralisering av utdanningssystemet i Norge, og at mange bosetter seg og stifter familie der hvor de har studert, gjør at det blir færre som bosetter seg i distriktskommuner. Det fører også til at viktig kompetanse blir sentralisert.
- Ny opplæringslov 2024 – Utvidede rettigheter til videregående utdanning

Avtalepartnere: Kommunene, KDD, Trøndelag Fylkeskommune (avd. utdanning)

Samarbeidspartnere: Statsforvalteren i Trøndelag, Grong VGS, Namdal Studiesenter, studiesteder, NAV, næringsaktører og næringsforeninger

Partenes forpliktelser:

- KDD forplikter seg, i samarbeid med kunnskapsdepartementet, til å bidra med faglig rådgivning, iverksette forskning og vurdere konkrete tiltak, herunder finansiering
- KDD forplikter seg til å arbeide for at offentlige arbeidsplasser skal være stedsuavhengig i størst mulig grad
- Trøndelag fylkeskommune forplikter seg til formidling rundt kompetanse overfor elever og bedrifter og å støtte kommunene i kartlegging av kompetansebehov i bedriftene
- Trøndelag fylkeskommune forplikter seg til videreutvikling av utdanningsmulighetene i Indre Namdal sammen med Namdal regionråd (Kompetanseforum Namdalen og Namdal studiesenter) og Grong VGS
- Partene forplikter seg til å i fellesskap finne løsninger for å finansiere lokale kompetansehuber

Status ved slutttilstand:

- De som kommer flyttende, blir boende i mer enn to til tre år
- Styrket total kompetanse i kommunene og variasjon i det lokale næringslivet, samt redusert risiko for å miste kompetent arbeidskraft på grunn av mangel på attraktive stillinger
- At man har gode muligheter for å oppdatere seg både innenfor videregående opplæring og høyere utdanning og at tilbudet er godt kommunisert
- Oppdatert kunnskapsgrunnlag om nåværende og framtidig kompetansebehov i arbeidslivet og at det tilbys kompetansehevingen arbeidsgiverne etterspør
- Sikre drift og videreutvikling av Namdal Studiesenter og Grong VGS
 - Opprettholde antall elever ved Grong VGS selv om ungdomskullene går ned
- Tilby flere praksisplasser spesielt innenfor helse og oppvekst i hjemkommunene
- Flere offentlig ansatte med stillinger i stat, fylkeskommune eller offentlig eide selskaper har arbeidssted i Indre Namdal
- Hver kommune i Indre Namdal har kompetansehub med tverrfaglig kompetanse

Til handlingsplan:

Kort sikt:

- Identifisere og innføre individrettede virkemidler særlig mot den kompetansen som trengs mest – eksempelvis nedskrivning av studielån

- Etablere kompetansehuber – beregne kostnader, finne finansieringsmodeller og kartlegge hvilke aktører som må være delaktige
- Samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene om fleksible tilbud innen helse- og oppvekstutdanningene spesielt og videreutdanning generelt
- Økt stedsuavhengighet for offentlig ansatte

Lang sikt:

- Gode og relevante muligheter til utdanning og videreutdanning i regionen ut fra langsiktig planlegging og kartlegging av behov
- Iverksette forskning for bedre innsikt i utdanningsløpene til ungdom fra distriktene – hvorfor de velger som de gjør og hvilke utfordringer de møter
- Økonomisk støtte til prosjekter som retter seg mot tettere samarbeid mellom opplæringsinstitusjoner og lokalt næringsliv lokalt
- Mindre krav om klassestørrelse slik at vi ~~har~~ beholder et utdanningstilbud etter lokale behov
- Tilrettelegge i enda større grad for desentraliserte studietilbud
- Staten, fylkeskommunen og offentlig eide selskaper skal planlegge for desentraliserte arbeidsplasser, fortrinnsvis til de kommunene med færrest slike pr. i dag

Parallelt i hver kommune:

- Trivselstiltak – sørge for at tilflyttende blir her lengre
- Fortsette kartlegging av kompetansebehovene nå og i fremtiden

5.2 Økt boligbygging og utvikling av nye botilbud

Delmålet er valgt fordi:

Hovedutfordringen ved å rekruttere til distriktene har tradisjonelt vært mangel på arbeidsplasser, men nå er den i stedet boligmangel. Utfordringen er sammensatt og handler i hovedsak om at boligmarkedet ikke eksisterer. Dessuten er de tilgjengelige boligene ofte av lavere standard og utvalget i type bolig, størrelse og plassering er ikke-eksisterende. Markedsmekanismene i distriktene er ikke slik som i byene.

I løpet av året kan det være perioder med flere og færre tilgjengelige boliger, noe som gjør det vanskelig og uforutsigbart både for dem som vurderer å flytte og for dem som forsøker å rekruttere arbeidstakere til regionen. Dette gjelder for kjøp, men også leie på kortere eller lengre sikt ved midlertidige behov for arbeidskraft eller dem som ønsker å prøvebo.

Det som finnes av ledige boliger omsettes ofte privat og kun en liten andel av overdratte boliger er tilgjengelige på det åpne markedet. Overdragelsene skjer ofte som ledd i arv eller annet gavesalg, slik at prisene er lave. Når det imidlertid legges ut boliger, selges disse som regel raskt og til en lav pris. Salg skjer ofte uten bruk av megler og uten budrunde. Dette medfører også at boliger legges ut uten tilstandsrapport, som øker risikoen for kjøper.

Lave priser og lite tomter på det åpne markedet medfører også at det bygges lite nye boliger. Forventet verditap ved ferdigstillelse av en bolig ligger på minimum 2 millioner kroner eller halvparten av byggekostnadene. Mange får ikke byggelån på grunn av dette, så man må ha betydelig høyere egenkapital enn det som er vanlig i etableringsfasen for å realisere boligdrømmen. Dermed har få muligheten økonomisk til å ombestemme seg og flytte til mer sentrale strøk dersom de skulle ønske det senere, og ender opp med å ikke ta sjansen.

Disse manglene ved markedet får ikke bare betydning for tilflyttere, men også for dem som ønsker å bytte bolig internt i kommunen. Ettersom vi også må jobbe for å bremse fraflytting, er dette et viktig perspektiv å ha med.

Kommunene har i liten grad strategier for boligbygging. Det vedtas kun regulerings- og arealplaner og behandles byggesøknader. Strategisk planlegging for befolkningens behov i fremtiden er tilnærmet fraværende – både på kommunalt og regionalt nivå.

For fritidsboliger er situasjonen en helt annen. Mye legges ut på det åpne markedet, det brukes meglere og verdien er langt høyere enn for mange helårsboliger. De dyrere fritidsboligene holder ofte en høyere standard enn de tilgjengelige boligene. Den økonomiske situasjonen nå tilsier imidlertid at dette kan endre seg og at færre får solgt fritidsboligene sine. Det kan skapes et overskudd i markedet som kan utnyttes.

Partene i dette delmålet ønsker å se på tiltak som stimulerer til nybygging og tilflytting i de delene av kommunene der det private låne markedet ikke fungerer.

Dette delmålet skal nås gjennom:

- Å teste ut nye modeller for risikoreduserende tiltak
- Å utvikle og teste ut nye samarbeidsmodeller for bygging av boliger og nye boligkonsepter
- Å utvikle og teste ut virkemidler for tilpasning, ombygging og energieffektivisering av bygningsmasse
- Å teste ut lokalt tilpassede virkemidler og rammeverk
 - Å teste utvidede rammer til å bruke fritidsbolig som helårsbolig
- At plan- og utviklingskapasitet styrkes i kommunene (jf. Delmål 5.4 plan- og utviklingskapasitet i pilotkommunene)
- Bruk av bosettingskoordinatorer

Prioriteringen er forankret i:

- Bred politisk enighet i kommunene
- Distriktsmeldingen
- Forankring av prosjektplan og prioriteringer gjennom prosjektperioden

Avtalepartnere: Kommunene og KDD

Samarbeidspartnere: Husbanken, lokale entreprenørfirmaer, lokale banker

Partenes forpliktelser:

- Kommunene forplikter seg til å prioritere boligutvikling med kompetanse og kapasitet, og å tilrettelegge for attraktive boligtomter
- KDD forplikter seg til seg å arbeide for å styrke Husbankens handlingsrom slik at nye modeller og virkemidler blir utviklet og testet i avtaleperioden i bygdevekestpilotene
- KDD forplikter seg til at bygdevekestpilotene får gjennomføre forsøk som krever unntak fra for eksempel utlånsforskriften og PBL

Status ved slutttilstand:

- Graden av strategisk boligplanlegging i kommune (i samarbeid med Husbanken) er økt
- Innførte tiltak mot økonomisk risiko ved nybygg
- Antall annonserte boliger i hver kommune sammenlignet med tidligere er økt

- Antall nybygde boliger i hver kommune sammenlignet med tidligere er økt
- Snittprisen pr. kvadratmeter sammenlignet med tidligere er økt

Til handlingsplan:

- Kort sikt
 - Tilskudd ved nybygg til kjøper – kr. 1.000.000
 - Tilskudd ved restaurering – kr. 500.000
 - Garanti – overfor utbygger
- Lang sikt
 - Garanti/verditap – overfor boligkjøper
 - Prioritet å teste ut nye virkemidler/prosjekt via Husbanken
 - Prioritet til å teste ut nye finansieringsmodeller for bygging av utleieboliger
- Boligkompetanse tilgjengelig for strategisk boligplanlegging i kommune
 - Prioritering av hvilke boliger hvor
 - Beskrive ambisjonsnivå over antall og variasjon i type boliger tilgjengelig
- Gjennomgå og samarbeide om tilpasning av lovmessige flaskehalsen som for eksempel utlånsforskriften og regelverk etter plan- og bygningsloven
- Bruk av bosettingskoordinator

5.3 Sammen om smart mobilitet

Delmålet er valgt fordi:

Kommunenes kunnskapsgrunnlag viser at muligheten for å forflytte seg er viktig for å skape attraktive bostedskommuner.

Intensjonen med «*sammen om smart mobilitet*» er å kunne bidra til et mer bærekraftig transportsystem, attraktive og levende bosteder.

Kommunene er kjennetegnet av lange avstander mellom boliger, aktiviteter og tjenester, spredt bebyggelse og lav befolkningstetthet. Det er utfordrende å klare å tilby befolkningen i bygdevektkommunene økonomisk bærekraftige kollektivtransportløsninger som svarer til deres behov. Transporten i er i stor grad basert på bruk av privatbil, noe som ikke bare er dårlig i et klima- og miljøperspektiv der det er snakk om fossildrevne kjøretøy, men som også er utfordrende for de gruppene av befolkningen som ikke har bil eller kan kjøre bil.

Trøndelag har igjennom flere tiår utviklet behovsstyrte transportløsninger, og dette er et arbeid som er under kontinuerlig utvikling. Trøndelag er en innovatør i å utvikle nye transportløsninger, og dette er et godt utgangspunkt for å ta et skritt videre.

Partene i samarbeidet ønsker å utfordre den tradisjonelle sektortenkningen.

Partene ønsker å se utvikling av mobilitetstjenester i sammenheng med både næringspolitikk og velferdsproduksjon. Dette betyr at partene ønsker å bidra i en tettere sektorsamordning. Arbeidet har som intensjon å utfordre tradisjonell «budsjett-tenkning» men i stedet se miljø, økonomisk og sosial bærekraft sammen. Eksempelvis i et større samfunnsregnskap kan et godt transporttilbud bidra til å redusere behovet for omsorgsboliger. Partene ser på den utfordrende ressursituasjonen som et stimuli til å utvikle løsninger som bryter med vanlig sektortenkning. Det erkjennes at samfunnskaka ikke blir større. Handlingsrommet må finnes på en annen måte enn gjennom vekst. Hovedtanken i samarbeidet er å prøve ut samordning av tiltak der det er hensiktsmessig.

Smarte mobilitetsløsninger for bygdevekstkommunene må betraktes som en brikke i den større distriktsutfordringen.

Dette delmålet skal nås gjennom:

- Å teste ut nye modeller for mobile løsninger innen offentlig kommunikasjon i distriktet
- Å teste ut nye modeller for samordning av ulike offentlige betalte transportløsninger, og mulighetene for å utnytte setekapasitet hos både offentlige transportmidler og privatbiler.
- Å teste ut og videreutvikle samordningsløsninger til gjennomgående buss og tog – tilbringertjeneste
- *Forlengelse av Trønderbanen til Indre Namdal (Grong – Namsskogan – Majavatn)*

Prioriteringen er forankret i:

Samferdselsstrategien i Trøndelag etablerer visjonen «Ett tilgjengelig Trøndelag» og hovedstrategien «Tilgjengelighet gjennom mobilitet og kommunikasjon», forklart som: «evne til å kunne reise og muligheten til å slippe». Mobilitet kan forklares med evnen til å utnytte tilgjengelige transporttilbud.

Delstrategi mobilitet beskriver mulighetene for disse kommunene med fokus på å utnytte kapasitet, og dette innebærer stor grad av behovsstyrte transport og samkjøringsløsninger.

Trøndelag fylkeskommune sender oppdragsbrev til AtB AS når dette vurderes som hensiktsmessig.

Dette delmålet skal sees i sammenheng med tilsvarende delmål hos Bygdevekstpiloten Rindal/Holtålen

Avtalepartnere: Kommunene, KDD og Trøndelag fylkeskommune

Samarbeidspartnere: ATB, Samferdselsdepartementet

Partenes forpliktelser:

- Partene forplikter seg til å sammen å utvikle en metodikk for å definere hvordan partene skal arbeide sammen om utfordringsbildet
- KDD forplikter seg, i samarbeid med Samferdselsdepartementet, til å bidra med faglig rådgivning og vurdere konkrete tiltak, herunder finansiering
- Kommunene forplikter seg til å bidra til å kommunisere tilbudet innen offentlig kommunikasjon og smart mobilitet, og legge til rette for dialog med ulike målgrupper
- Kommunene og Trøndelag fylkeskommune forplikter seg til å behandle og videreformidle forbedringspunkter, og bidra til å etablere konstruktiv dialog med relevante aktører
- Kommunene forplikter seg i å delta på utprøving av nye løsninger innen smart mobilitet
- Trøndelag fylkeskommune skal være en aktiv støttespiller i gjennomføring av denne avtalen

Status ved slutttilstand:

Trinnvis prosess opp imot slutttilstand

- **Fase 1** – Opparbeide innsikt – og kunnskap. En leveranse vil være å formulere samfunnsutfordringen. Og deretter koble sammenhenger knyttet til mobilitet. Hensiktsmessig organisering av arbeidet vurderes.
Forslag til tidfestelse fra piloten: Februar til juli 2024
- **Fase 2** - Definere målrettede og tverrsektorielle innsatser som integrerer flere forvaltningsnivå. Den må involvere offentlig sektor, private og frivillig samfunnsinnsats – og den må bygge på en forståelse av hvordan markeder kan formes. Dette innebærer også

målformuleringer.

Forslag til tidfestelse fra piloten: August til desember 2024

- **Fase 3** – Fra fase 2 defineres prosjekter/tiltak som skal levere konkrete, målbare resultat. Målene skal være ambisiøse, men samtidig realistiske. Planen må ha en klar retning, og være målbar og tidsbegrenset
Forslag til tidfestelse fra piloten: Januar 2025 til desember 2027

Visjon/slutttilstand:

Det skal være mulig å reise fra administrasjonssentrene i Indre Namdal til større kollektivknutepunkt (Grong, Steinkjer, Værnes, Trondheim) uten bruk av privatbil.

Kollektiv internttransport innad i en kommune og region som fungerer, og som blir en viktig faktor i føringen av regionalt anbud 2028-2030.

Til handlingsplan:

- Etablere treårig prosjektlederstilling med kontorsted i Indre Namdal
 - Beskrive nærmere trinnvis prosess (3 faser) beskrevet ovenfor
- Pilotere uttesting av modeller i perioden 2024-2026 til regionalt anbud for Trøndelag fylkeskommune for 2028-2030
 - Trygg nærmiljøtransport
 - Transportløsninger i nærmiljøet med flere ulike målgrupper; ungdom, eldre og andre (for eksempel flyktninger)
 - Fokus på å hindre utenforskap
 - Trafikksikkerhetstiltak for ungdom
 - Finne skjæringspunktet mellom offentlige transportløsninger og utnyttelse av setekapasiteten hos privatbilen
 - Tilbringerløsninger
 - Samordningsløsninger for å utnytte setekapasitet til gjennomgående buss og tog, alternativt arbeidsplasser
- Forlengelse av Trønderbanen – Legge føringer for videre arbeid via Jernbanedirektoratet & Bane Nor
- Bidra til politisk diskusjon om hvordan bygdevekstkommunene kan etablere «grønne transportløsninger» i den enkelte kommunen, i bo – og arbeidsmarkedsregionen Namdalen.
- Etablere løsninger som knytter bygdevekstkommunene bedre sammen med resten av Trøndelag, og da spesielt mot Innherred, Namsos Flyplass, Trondheim lufthavn og Trondheim
- Vurdere erfaringsutveksling og dialog om tematikken med andre bygdevekstkommuner

5.4 Regionalt utviklingsmiljø – Styrket plan- og utviklingskapasitet i pilotkommunene

Delmålet er valgt fordi samarbeid, kapasitet og kompetanse innen plan og utvikling vil være avgjørende for å sette små kommuner bedre i stand til å fokusere på samfunns- og stedsutvikling, og bedre kunne dra nytte av eksisterende ordninger og virkemidler.

Det er stor variasjon mellom de 4 kommunene i Indre Namdal når det gjelder kommunale ressurser innen plan- og utvikling. Det ligger til grunn et langvarig samarbeid for å dele på ressursene innad i regionen, men samlet er det allikevel for lite ressurser tilgjengelig. Dagens kapasitet på planavdeling i Indre Namdal rekker kun til forefallende saksbehandling.

For å være en attraktiv distriktsregion er det avgjørende å ha strategier på et høyere regionalt nivå, enn det kommunene klarer i dag. Derfor er det viktig å få med samarbeidsaktører som kan bistå med å styrke plan- og utviklingskompetansen (og kapasiteten) i regionen og hos pilotkommunene.

Delmålet omhandler derfor mer enn bare tradisjonell plan og utvikling. Det er nødvendig med tilførsel av kompetanse innen flere felt som vil være avgjørende for rett fremtidig utførelse innen plan og utvikling. Dette gjelder kompetanse innen bærekraft, miljø, strategisk/helhetlig planarbeid, strategisk boligpolitikk, jus, digitalisering med mer.

Dette delmålet skal nås gjennom

- At KDD, Statsforvalter, fylkeskommune og kommunene sikrer finansieringen av plan- og utviklingsressurser til ønsket kompetansenivå
- Å bygge varige samarbeidsstrukturer innen plan og utvikling mellom kommunene
- Økt samarbeid mellom Statsforvalter, fylkeskommune og kommuner
- Å teste ut nye samarbeidsformer mellom stat, fylkeskommune og kommuner

Prioriteringen er forankret i:

- Det er etablert felles planløsning med totalt tre årsverk for de fire kommunene i Indre Namdal
- Det er etablert samarbeid mellom (nærings)utviklingsfellesskap med totalt fire årsverk i Indre Namdal
- Det er sendt inn søknad om skjønnsmidler til Statsforvalter for etablering av utviklingsmiljø
- Det er sendt inn søknad om skjønnsmidler til Statsforvalter for felles legetjeneste i Indre Namdal
- Det er sendt inn interessemelding Forsøkskommune for området:
 - Organisering interkommunalt samarbeid om utviklingsmiljø
 - Felles legetjeneste for fire kommuner i Indre Namdal

Avtalepartnere: Kommunene, KDD, Trøndelag Fylkeskommune

Samarbeidspartnere: Statsforvalteren i Trøndelag, Distriktsenteret

Partenes forpliktelser:

- KDD forplikter seg til rådgivning og å forholde seg til lokalt og regionalt vedtatte planer. Hjelp å identifisere og løse hindringer for samarbeid juridisk og økonomisk
- KDD forplikter seg til å sikre finansiering til oppbemanning av regionalt utviklingsmiljø, jf. delmålets handlingsplan
- Trøndelag Fylkeskommune forplikter seg til bidrag innen kompetanse og informasjonsflyt
- Statsforvalteren i Trøndelag forplikter seg til rådgivning på deres områder med mål om kompetanseheving og bedre saksbehandling hos pilotkommunene
- Statsforvalteren i Trøndelag forplikter seg til å vurdere utplassering av egne ansatte, og lokalisere minimum et årsverk i utviklingsmiljøet Indre Namdal
- Pilotkommunene gjennomfører forsøk på ønsket samarbeidsform om utviklingsmiljø

Status ved slutttilstand:

- Etablert utviklingsfellesskap tilpasset rett behov for Indre Namdal

- Økt og tilført kompetanse innen bærekraft, miljø, strategisk/helhetlig planarbeid, strategisk boligpolitikk, jus, digitalisering med mer
- Påbegynt arbeid med regionale strategier for nærings- og samfunnsutvikling, i sammenheng med regulerings- og arealplaner.
- Helhetlig samfunnsutvikling for de 4 kommunene og regionen som helhet. Stedsutvikling med attraktive områder for bosted, arbeid og fritid.

Til handlingsplan:

- Organisering interkommunalt samarbeid om utviklingsmiljø
 - Gjennomføring og ikke bare utredning
 - Samle eksisterende ressurser
 - Etablere/prøve samarbeidsplattformer
- Felles legetjeneste for fire kommuner i Indre Namdal
- Tilstedeværelse i alle fire kommuner
- Indre Namdal – fire kommuner forplikter seg til at en definert gruppe innen segmentet plan og utviklingsarbeid skal bruke tilstrekkelig tid på direkte samarbeid og samlinger, samt forankring lokalt

6 Overordnet oppfølging av avtalen

[Under dette punktet skal det beskrives hvordan avtalen i sin helhet skal følges opp. KDD (embetsverket) foreslår å avvente innholdet i dette punktet til øvrige deler av avtaleforslaget har tatt mer form.]

Avtalen er signert av

Hovedparter

[XX]

[XX]

[XX]

[XX]

[XX]

Samarbeidsparter

[XX]

[XX]

[XX]

[XX]

[XX]